

**UCHWAŁA
PARLAMENTU MŁODYCH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

z dnia 20 listopada 2021 r.

o przyszłości samorządu terytorialnego w Polsce

W trosce o wszystkie miasta i wsie w Rzeczypospolitej Polskiej,
My, Młodzi Polacy,
popierający idee samorządności lokalnej,
leżące u podstaw działania ustroju demokratycznego,
uznając równie praw i powinności wobec dobra wspólnego Małych Ojczyzn,
nawiązując do najlepszych tradycji demokratycznych,
zobowiązani, aby naprawić funkcjonowanie jednostek samorządowych,
zjednoczeni wokół wspólnej wizji,
świadomi potrzeby współpracy na poziomie regionalnym,
pomimo gorzkich doświadczeń umniejszania doniosłości samorządów,
pragnąc zagwarantować działanie instytucji lokalnych,
w poczuciu odpowiedzialności przed przyszłymi pokoleniami,
podejmujemy uchwałę,
jako podstawowe założenia dla samorządów,
oparte na poszanowaniu wolności i sprawiedliwości, współdziałaniu władz, dialogu społecznym oraz na zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot.

Do wszystkich, którzy dla dobra wspólnego będą tę uchwałę stosowali, apelujemy, aby czynili to, dbając o zachowanie suwerenności i podmiotowości lokalnej, a poszanowanie tych zasad mieli za bezwzględną podstawę współczesnej Polski.

Rozdział I

Ustrój i finanse samorządu terytorialnego

Art. 1.

1. Uważa się, że zarobki członków organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego powinny dawać im możliwość zajmowania się jedynie sprawami związanymi z wykonywaniem mandatu i obowiązków.

2. Zarobki członków organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego, w tym diety, powinny być podniesione poprzez zmianę wysokości kwoty bazowej, określonej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 27 października 2021 r. w sprawie maksymalnej wysokości diet przysługujących radnemu gminy (Dz. U. z 2021 r., poz. 1974) i w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 27 października 2021 r. w sprawie maksymalnej wysokości diet przysługujących radnemu powiatu (Dz. U. z 2021 r., poz. 1975).

3. W trosce o jakość zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego i spółkami prowadzącymi gospodarkę komunalną postuluje się:

1) jawność zatrudnienia na stanowiskach kierowniczych, doradczych, zarządczych i nadzorczych w podmiotach zarządzanych, powołanych lub z udziałem jednostek samorządu terytorialnego;

2) jawność zatrudnienia na stanowiskach kierowniczych w urzędach jednostek samorządu terytorialnego oraz w instytucjach podległych samorządom;

3) jawność publicznej procedury zatrudnienia, mianowania, powołania realizowanej w formie egzaminu z wiedzy merytorycznej niezbędnej do zajmowanego stanowiska z upublicznieniem pytań, odpowiedzi i oceny kandydata w podmiotach wskazanych wyżej;

4) zakaz zajmowania stanowiska w fundacjach i spółkach z udziałem jednostek samorządu terytorialnego przez urzędników pracujących w urzędach i instytucjach samorządu.

Art. 2.

1. Uważa się, że mieszkańcy wspólnot samorządowych powinni mieć jak największy wpływ na kształt osobowy organów jednostek samorządu terytorialnego. Obecnie w wyborach powszechnych jest możliwy tylko w stosunku do składu osobowego organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz organu wykonawczego gminy. Postuluje się rozszerzenie wyborów powszechnych także na organy wykonawcze powiatu i województwa.

2. Organy wykonawcze powiatu i województwa powinny być organami jednoosobowymi. W odniesieniu do postulowanych jednoosobowych organów wykonawczych powiatu i województwa stosuje się wymogi formalne przewidziane dla organu wykonawczego gminy.

Art. 3.

1. Jednostki samorządu terytorialnego powinny w szerszym zakresie edukować mieszkańców o tym, w jakich formach mogą oni wpływać na funkcjonowanie własnej jednostki samorządu terytorialnego.

2. Mieszkańcy powinni dostawać informacje, skupiając się następujących formach funkcjonowania samorządu terytorialnego:

- 1) budżet partycypacyjny;
- 2) konsultacje społeczne w formie innej niż w formie budżetu partycypacyjnego;
- 3) debata o stanie jednostki samorządu terytorialnego;
- 4) referenda lokalne;
- 5) petycje;
- 6) spotkania z radnymi.

Art. 4.

1. Uważa się, że sposób finansowania samorządów i kryteria przyznawania środków powinny być jak najbardziej transparentne, a algorytm przyznawania środków pozbawiony arbitralnych kryteriów.

2. Powinno się wziąć pod uwagę zmiany postulowane przez środowiska samorządowe, a także zaproponowane przez Senat Rzeczypospolitej Polskiej w uchwale z dnia 8 października 2021 r. w sprawie ustawy o zmianie ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego oraz niektórych innych ustaw, zwłaszcza w zakresie zwiększenia udziału jednostek samorządu terytorialnego w dochodach z podatków dochodowych od osób fizycznych i prawnych.

3. W celu zabezpieczenia odpowiedniego i stabilnego poziomu dochodów oraz zapewnienia finansowania dla inwestycji samorządów terytorialnych powinno się zwiększyć udział poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych:

- 1) w zakresie gmin z 39,34% do 55,41%;
- 2) w zakresie powiatów z 10,25% do 14,86%;
- 3) w zakresie województw z 1,60% do 2,32%.

Art. 5.

Ilekcroć władza centralna zleca zadanie jednostce samorządu terytorialnego, przesyła jego projekt i obliguje jednostkę samorządu terytorialnego do przedstawienia kosztorysu zadania, a następnie na podstawie kosztorysu powinna przyznać środki konieczne do pełnej realizacji zleconego zadania.

Rozdział II

Szkoły w samorządzie

Art. 6.

1. Samorzady uczniowskie powinny mieć większą rolę przy tworzeniu wewnętrznych aktów prawnych, w szczególności:

1) statutu szkoły;

2) wewnętrznego systemu nauczania.

2. Ilekroć szkoła uchwali nowy statut, jego brzmienie powinno być konsultowane z przedstawicielami samorządu uczniowskiego.

3. Konsultacja statutu szkoły polega na wydawaniu przez samorząd uczniowski opinii na temat proponowanych przez szkołę zmian w jej funkcjonowaniu.

Art. 7.

Obligatoryjnie powinno powoływać się radę szkoły w placówkach oświatowych.

Art. 8.

1. Powinno się stworzyć nowy rodzaj subwencji, z której środki byłyby przeznaczane na rozwój szkoły, w szczególności na zakup sprzętu i zajęcia pozalekcyjne.

2. Wysokość subwencji, o której mowa w ust. 1, powinna być ustalona na takim poziomie, aby szkoły mogły dostosowywać rodzaj zajęć i zakupywany sprzęt do indywidualnych potrzeb i upodobań uczniów oraz ich zainteresowań.

3. Powinno ustanowić się minimalną wysokość proponowanej subwencji oświatowej.

4. Szkoły odnoszące znaczne sukcesy w konkursach przedmiotowych oraz olimpiadach powinny mieć prawo do uzyskania większej subwencji oświatowej.

Art. 9.

1. Dotacja z budżetu centralnego, którą utrzymują samorzady na prowadzenie publicznych placówek oświatowych, powinna być na tyle wysoka, aby w pełni pokrywać i zaspokajać potrzeby mieszkańców jednostki samorządowej.

2. Pieniądzy przeznaczonych na rozwój obywatelski nie należy przekazywać na finansowanie zadań, na które środki powinny być obligatoryjnie wygosparowane w budżecie centralnym.

3. Samorząd uczniowski może gromadzić fundusze z dobrowolnych składek i innych źródeł.

Art. 10.

1. Szkoły, w miarę możliwości, powinny rozszerzyć współpracę z miastami partnerskimi jednostek samorządu terytorialnego, w których się znajdują.
2. Rozszerzenie współpracy, o której mowa w ust. 1, powinna nastąpić w szczególności poprzez:
 - 1) wymiany międzynarodowe i międzyszkolne;
 - 2) wspólne projekty i inicjatywy;
 - 3) wymianę zdań i doświadczeń między nauczycielami;
 - 4) pomoc finansową szkołom w mniejszych jednostkach samorządu terytorialnego przez większe jednostki samorządu terytorialnego.

Rozdział III

Samorządność młodzieży w młodzieżowych radach

Art. 11.

1. Oczekuje się, aby młodzieżowe rady miały gwarancję otrzymywania środków finansowych na ich działania od podmiotu zależnego.
2. Środki finansowe otrzymywane przez młodzieżowe rady na ich działalność powinny być wystarczające do realizacji celów statutowych młodzieżowej rady, proporcjonalne do wykonywanych przez nią działań, a także zapewniające komfort prowadzenia obrad i wydarzeń.
3. Za kontrolę wydatkowania środków finansowych otrzymywanych przez młodzieżowe rady powinni odpowiadać przydzieleni im opiekunowie, prezydium młodzieżowych rad oraz komisje rewizyjne.
4. Aby zapewnić bezpieczeństwo wydawania środków oraz zorganizować pracę młodzieżowych rad, każda młodzieżowa rada powinna mieć pełnoletniego opiekuna.

Art. 12.

1. Organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego, przy której istnieje młodzieżowa rada, powinien zostać zobowiązany do konsultowania się z młodzieżową radą w przypadku podejmowania uchwał w sprawach dotyczących życia młodzieży na jej terenie.
2. Konsultacje z młodzieżowymi radami powinny odbywać się poprzez umożliwienie im zaopiniowania projektu uchwały organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego.

Art. 13.

1. Należy umożliwić tworzenie młodzieżowych rad na terenie składającym się z więcej niż jednej jednostki samorządu terytorialnego i określić zasady jej działania. Ma to na celu ułatwienie partycypacji społecznej w środowiskach lokalnych młodzieży zamieszkującej obszary mniejszych gmin, na terenie których utworzenie młodzieżowych rad jest niemożliwe ze względu na zbyt małą liczbę osób młodych zamieszkujących teren danej jednostki samorządowej.

2. Jednostkami samorządu terytorialnego, o których mowa w ust. 1, powinny być w szczególności gminy należące do jednego powiatu. Jeżeli jest to możliwe, młodzieżowa rada, stworzona na terenie składającym się z więcej niż jednej jednostki samorządu terytorialnego, powinna posiadać również właściwości młodzieżowej rady powiatu, do którego należą te gminy.

Art. 14.

1. Apeluje się o wprowadzenie funkcji Rzecznika ds. Młodzieży przy wójcie (burmistrzu, prezydencie miasta), staroście lub marszałku województwa.

2. W celu wyłonienia odpowiedniej osoby do sprawowania funkcji Rzecznika ds. Młodzieży należy brać pod uwagę:

- 1) zaangażowanie w wolontariat;
- 2) przynależność do organizacji działających w interesie młodzieży;
- 3) udział w akcjach i projektach realizowanych w lokalnym środowisku;
- 4) pracę na rzecz społeczności uczniowskiej w placówkach oświaty;
- 5) nieskazitelną opinię wśród młodzieży oraz mieszkańców gminy.

3. Funkcję Rzecznika ds. Młodzieży objąć może osoba powyżej 18. roku życia, ale nieprzekraczająca 26. roku życia, będąca uczniem szkoły średniej lub studentem.

4. Funkcja Rzecznika ds. Młodzieży jest odpłatna.

5. Wyłonienie osoby, która będzie obejmować funkcję Rzecznika ds. Młodzieży, będzie się odbywać poprzez jedną z możliwości, jakie nadaje niniejsza uchwała:

- 1) wniosek młodzieżowej rady, organizacji młodzieżowej lub wniosek samorządów uczniowskich z terenu JST wraz z dokładnym wskazaniem osoby, której udzielona jest rekomendacja;

2) wybory bezpośrednio w placówkach oświaty z terenu JST, w których prawo wyborcze miałoby uczniowie tych placówek oraz każda osoba będąca uczniem, studentem lub nieprzekraczająca 26. roku życia, zamieszkująca teren gminy;

3) za pomocą pisma wraz z listą podpisów poparcia dla danej osoby (liczba wymaganych podpisów określona będzie przez JST). Do składania podpisów upoważnione są następujące osoby fizyczne: uczniowie szkół z obrębie danego JST, osoby do 26. roku życia oraz studenci zamieszkujący na terytorium gmin.

6. Do zadań Rzecznika ds. Młodzieży zalicza się:

1) budowanie aktywności społecznej wśród młodych mieszkańców JST poprzez organizację różnego rodzaju akcji społecznych, kulturalnych, patriotycznych i sportowych, a także realizację projektów edukacyjnych;

2) zgromadzenie wokół urzędu gminy (starostwa powiatowego, urzędu marszałkowskiego) aktywnych młodych ludzi, którzy będą współpracować z Rzecznikiem ds. Młodzieży przy organizacji różnego rodzaju wydarzeń i akcji;

3) współpraca z urzędem gminy (starostwem powiatowym, urzędem marszałkowskim) i lokalnymi ośrodkami kultury;

4) współpraca z samorządami uczniowskimi lokalnych szkół;

5) kontakt z wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta), starostą lub marszałkiem województwa;

6) współpraca z lokalnymi organizacjami młodzieżowymi i innymi organizacjami pozarządowymi;

7) współpraca z młodzieżową radą.

7. Do obowiązków Rzecznika ds. Młodzieży należy zaliczyć:

1) organizację spotkań z samorządami uczniowskimi przynajmniej raz w roku;

2) przeprowadzanie projektów skierowanych do młodych mieszkańców JST;

3) współpracę z młodzieżową radą;

4) sporządzenie sprawozdania z rocznej działalności Rzecznika ds. Młodzieży.

Art. 15.

Postuluje się wpisanie do podstawy programowej z przedmiotu wiedza o społeczeństwie informacji o formach partycypacji dostępnych dla młodzieży, w tym o możliwości tworzenia i funkcjonowaniu młodzieżowych rad.

Budżety partycypacyjne

Art. 16.

Postuluje się, aby regulacje dotyczące budżetu partycypacyjnego jako szczególnej formy konsultacji społecznych – w zakresie podstawowych regulacji wspólnych dla wszystkich budżetów partycypacyjnych, niezależnie od miejsca wykorzystania tej formy konsultacji – były zawarte w ustawie dedykowanej budżetowi partycypacyjnemu.

Art. 17.

1. Budżet partycypacyjny powinien być obligatoryjny we wszystkich gminach powyżej 50 tys. mieszkańców oraz w miastach na prawach powiatu.
2. Powinno się zbadać, czy obecna wielkość budżetów partycypacyjnych odpowiada zapotrzebowaniu mieszkańców.
3. Budżet partycypacyjny powinien być również realizowany na poziomie powiatów. Szczegółowe uregulowania w zakresie dotyczącym realizacji budżetu partycypacyjnego na poziomie powiatowym należy ustalić po przeanalizowaniu specyfiki samorządności powiatowej.
4. Budżet partycypacyjny powinien być również realizowany fakultatywnie na poziomie województwa, jeżeli taką wolę wyrazi sejmik województwa. Ustęp poprzedzający stosuje się odpowiednio do województw.

Art. 18.

Uważa się, że członkowie organów stanowiących i wykonawczych jednostek samorządu terytorialnego nie powinni mieć możliwości zgłaszania inicjatyw do budżetu partycypacyjnego.

Art. 19.

Inicjatywy z budżetu partycypacyjnego nie powinny wyręczać samorządów w wykonywaniu jego podstawowych zadań.

Art. 20.

Postuluje się, aby głosy na projekty zgłoszone w ramach budżetu partycypacyjnego mogły oddawać osoby posiadające przynajmniej częściową zdolność do czynności prawnych.

Rozdział V
Zielone samorządy

Art. 21.

Mając na uwadze wysoką emisyjność prywatnego transportu samochodowego w Polsce, wzywa się jednostki samorządu terytorialnego i władze centralne do podjęcia następujących działań na rzecz zrównoważonego transportu:

- 1) stworzenie stref zeroemisyjnych w centrach miast;
- 2) zwiększenie atrakcyjności transportu publicznego poprzez:
 - a) rozszerzenie siatki połączeń,
 - b) zmniejszenie taktu w rozkładach jazdy,
 - c) integrację multimodalną (np. komunikacji gminnej i miejskiej z transportem szynowym),
 - d) dostosowanie opłat w celu umożliwienia korzystania przez jak największą grupę użytkowników,
 - e) rozpoczęcie wymiany pojazdów wchodzących w skład floty komunikacyjnej na pojazdy niskoemisyjne;
- 3) promocja transportu rowerowego poprzez rozbudowanie infrastruktury rowerowej, w tym:
 - a) rozszerzenie sieci dróg i ścieżek,
 - b) umiejscowienie mebli miejskich dostosowanych do ruchu rowerowego;
- 4) prowadzenie kampanii społecznych zachęcających do wybierania środków komunikacyjnych zrównoważonego transportu jako sposobu codziennego poruszania się.

Art. 22.

Zwracając uwagę na negatywny wpływ zanieczyszczenia powietrza na zdrowie i życie obywateli Rzeczypospolitej Polskiej oraz jednocześnie powołując się na dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystsze powietrze dla Europy (tzw. dyrektywa CAFE; Dz. Urz. UE L 152 z 11 czerwca 2008 r., s. 1), zobowiązuje się jednostki samorządu terytorialnego, przy współpracy z władzami państwowymi, do podjęcia działań mających na celu poprawę jakości powietrza na terenie danej jednostki poprzez:

- 1) wyrównanie norm emisji smogu z normami innych państw Unii Europejskiej;
- 2) nakładanie na deweloperów wymagań oczyszczania powietrza w celu dążenia do zeroemisyjności budynków;

- 3) zwiększanie świadomości społecznej w temacie zanieczyszczenia powietrza i zagrożeń, jakie za sobą niesie;
- 4) przyspieszenie na podstawie uchwał samorządowych obowiązku wymiany wysokoemisyjnych pieców na paliwa stałe, jednocześnie zakładając samorządowe dofinansowania, które będą miały na celu wspomaganie najuboższych.

Art. 23.

Zauważając pozytywny wpływ bioróżnorodności na ekosystem lokalny, wzywa się jednostki samorządu terytorialnego do podjęcia działań takich jak:

- 1) maksymalne zwiększenie liczby nasadzeń zieleni podczas prowadzonych remontów;
- 2) tworzenie błękitno-zielonych sieci poprzez integrację zielonej infrastruktury z sieciami rzecznyymi;
- 3) utworzenie jak największej liczby wielogatunkowych łąk kwiatnych;
- 4) inwestowanie w nowoczesne rozwiązania, takie jak zielone wiaty przystankowe, ogrody deszczowe, parki kieszonkowe, zielone panele dźwiękowe.

Art. 24.

Zważając na problem betonowych pustyń i wynikającego z nich śmiertelnie niebezpiecznego dla ludzi zjawiska powstawania miejskich wysp ciepła, które są dominującą częścią infrastruktury wielu polskich miast, jednostki samorządu terytorialnego wraz z władzą centralną powinny dążyć do rewitalizacji parków, placów miejskich i ulic w celu ich zazielenienia.

Art. 25.

W celu adaptacji jednostek samorządu terytorialnego do zmian klimatu, apeluje się o:

- 1) monitorowanie zużycia energii poprzez wykorzystywanie inteligentnego oprogramowania w celu poprawy efektywności energetycznej oraz zaplanowania oszczędności i formułowania polityki;
- 2) podejmowanie działań na rzecz budowania miast zgodnie z koncepcją „smart city”, wykorzystując czujniki umożliwiające monitorowanie wskaźników klimatycznych oraz, dzięki nim, podejmowanie działań prewencyjnych i naprawczych;
- 3) budowanie systemu zrównoważonego gospodarowania energią w skali lokalnej oraz promocja i rozwój energetyki rozproszonej i prosumenckiej;

- 4) wykorzystanie zintegrowanych systemów energetycznych w budynkach użyteczności publicznej;
- 5) wymiana latarni miejskich na oświetlenia LED-owe;
- 6) uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego korytarzy napowietrzających.

Art. 26.

Mając na uwadze wszystkie wymienione w niniejszej uchwale działania, których podjęciem powinny zająć się jednostki samorządu terytorialnego we współpracy z władzami centralnymi, zobowiązuje się je do:

- 1) wzmocnienia kompetencji kadry zarządzającej oraz wiedzy mieszkańców miast;
- 2) propagowania zmniejszania zużycia energii w gospodarstwach domowych poprzez energooszczędne zachowania użytkowników oraz wykorzystywanie energooszczędnych produktów w życiu codziennym;
- 3) ustalenia wymagań dla deweloperów na podstawie planów zagospodarowania przestrzennego w celu wprowadzenia następujących cech w budynkach niemieszkalnych:
 - a) użycie paneli solarnych do ogrzewania wody w całym budynku,
 - b) wykorzystanie ekologicznych materiałów budowlanych,
 - c) podział budynku na kilka stref ogrzewania w celu oszczędności energii przeznaczonej do ocieplania,
 - d) oświetlenie budynku z minimalną ilością opraw oświetleniowych,
 - e) tworzenie „zielonych dachów”;
- 4) podjęcia uchwał ogłaszających w jednostkach administracyjnych stan zagrożenia klimatycznego.